

Roman
Bratny

Hrdinom poviedky je človek zlomený tragédiou neplodného varšavského povstania, ktorý keď sa rozhodol už len prežiť, stretáva skupinu židovských utečencov. Tvárou v tvár, ako piše kritik Bereza „moralného vydieračstva“ opäť sa vzdáva svojej izolácii. Schováva utečencov nedaleko svojho bydliska. Istý deň na osamotený majer prichádzajú na poľovačku Nemci..

Bol sám Starosta — Sturmbannführer SS Grams a Kreislandwirt Bork a Bezirkslandwirt Bade, a nejaký „Herr Turm“ — všetkých mi šepotom predstavil Rachunek. Musel sa im dosť naprizerať — voziac kapitánku. Nás Jaworek nahaňal Hudí do honby. Hlásil sa pritom len horárovi. Bolo vidieť, že Vormeister Koering je pre neho vládcom a najvyššou autoritou. Keď u Tomasika našiel zavreté dvere, pobehol a práve jemu niečo rozčúlene hlásil.

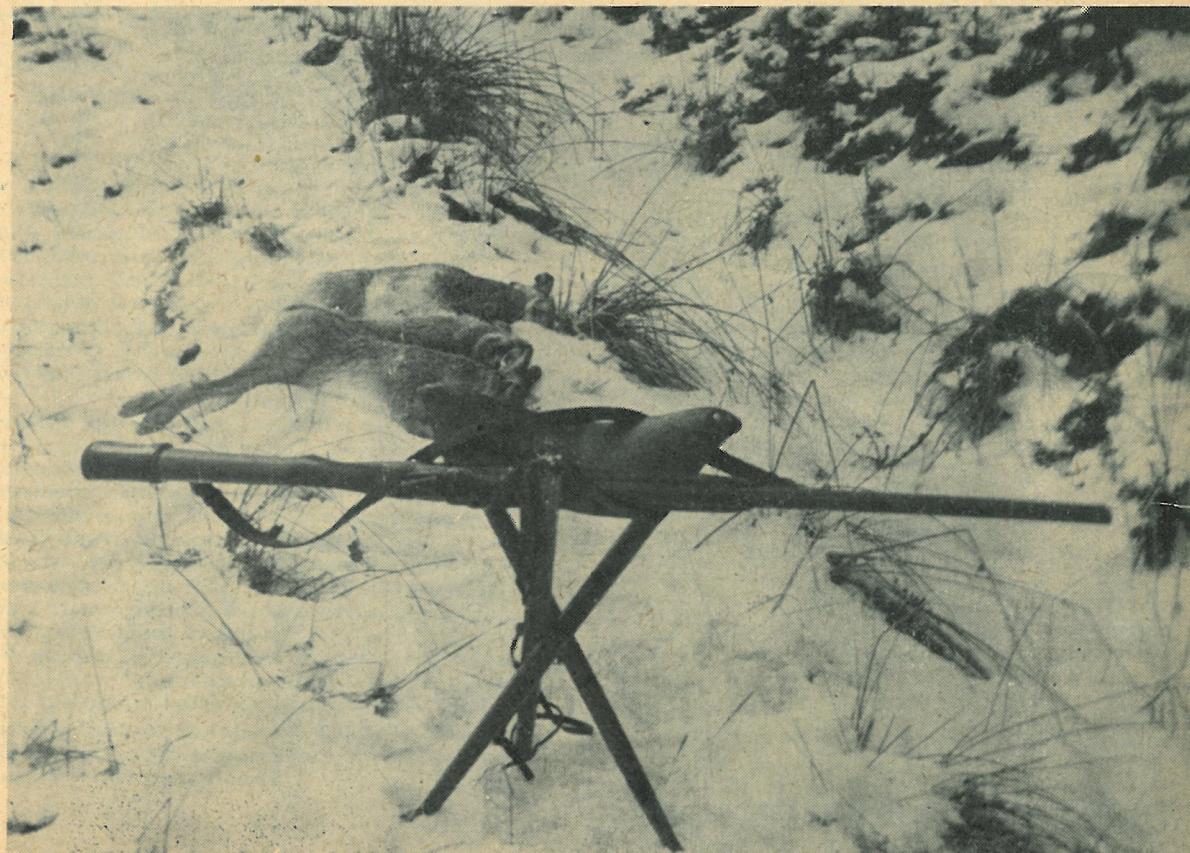
Hned' potom vyvliekli z chlieva Tomasika, dali mu párrat po hube a vtieli k nám. Stal som medzi honcami. To bola moja pomsta na kurve. Počul som, ako Kreislandwirt, jej bývalý Treuchänder, v pomykove odovzdával jej ospravedlnenie, že vrah náhla nemoc nedovoľuje jej zúčastniť sa výpravy.

TONEC

Hanbila sa tej svojej deravej papuli, nie mňa, ale od tejto chvíle cítil som sa lepšie. mysel som na to, kedy zanesiem jedlo židovke do „temnice“. Na nič iné zlé som nemysiel, nič iné som netušil. Konečne než som začal strielať Hudí, nadobudol som rutinu na zvieratách. Mal som trinásť rokov, keď som začal nosiť za otcem druhú pušku, štrnásť keď som zastrelil prvého zajaca. Vedel som, že týchto tun je treba pohostiiť kúsom dobrého terénu. Mali zobrať les. Predsa bol som tlmočníkom, Jaworek dvakrát mňa zavolal: „tak povedz pánu Försterovi, že zoberieme to najlepšie, bahna vychame, pojedeme vysokým lesom a potom poliami, tymi v prostriedku.“

Ani som nedokončil prekladať, keď Rachunek a ešte dvaja kočiši začali zapriaháť. Voľaktory Nemec čosi zakričal. — Sane, sane! — zvolal som za Budytou, prekladajúc. Kočiš nerozhdne zastal. Snehový poprášok bol mizerný. Aby hodil snehovú guľu kolegovi za golier, voľaktorý z chlapcov zo štvanice zozbieran sneh aspoň z pol štvorcového metra trávy. Bolo rozhodnuté, že sane pôjdu jedny „pod pána starostu“, ostatní poľovníci pocestujú na dvoch vozoch. My, honci, pohli sme sa prví. Šli sme beztvarým davom širokou cestou k lesu. Na ľavo som videl stohy mojich Židov. Mal som trocha strach, aby voľaktorý nevyliezol, ale bolo ticho, bielo a pokojne. Včera sme tam dochádzali z opačnej strany, preto teraz nemohli sme natrafiť na stopy, okrem toho aj snehu ešte napadlo. Bielé polia boli len sem tam poznačené zajačimi stopami. Bolo ticho. Nič sa nemohlo prihodiť. Smiali sa Tamasikovi, ktorí sa vliekol v zákopnických topankách tak nakrátko sfatých že vypadali ako holandské dreváky.

(DOKONČENIE NA STR. 4)

Z OBRAD W GENEWIE

W Genewie wznowione zostały obrady Komitetu Rozbrojeniowego 18 państw. Zostały one przerwane 20 grudnia ub.r. W międzyczasie premier Chruszczow i prezydent Kennedy wyemili listy poświęcone sprawie zakazu dowiadzeń nuklearnych. Pomimo, iż N.S. Chruszczow w swym liście wyraził zgodę na zainstalowanie w ZSRR kilku automatycznych stacji sejsmicznych do wykrywania wstrząsów tektonicznych oraz na 2 – 3 inspekcje w ciągu roku na terytorium mocarstw nuklearnych, Stany Zjednoczone — w przeddzień wznowienia obrad w Genewie — wznowiły próby nuklearne.

Przedstawiony przez przewodniczącego delegacji radzieckiej wiceministra spraw zagranicznych W. Kuźniecową, projekt deklaracji w zakresie rozmieszczenia strategicznych środków przenoszenia broni nuklearnej na obcych terytoriach m.in. przewiduje:

1. Likwidację baz morskich służących do obsługi okrętów podwodnych wyposażonych w broń rakietowo-nuklearną;

2. Wycofanie z obcych portów lotniskowców mających na pokładzie samoloty wyposażone w broń nuklearną;

3. Likwidację baz na obcych terytoriach służących do obsługi pocisków rakietowych o zasięgu od 1.500 km wzwyż i wycofanie na własne terytoria głowic atomowych do tych pocisków;

4. Wycofanie na własne terytorium strategicznych samolotów przeznaczonych do transportu bomb nuklearnych.

Wice minister Kuźniecow zanalizował obecną sytuację międzynarodową i stan, w jakim znajdują się rokowania rozbrojeniowe, w szczególności jeśli chodzi o zaprzestanie doświadczeń z bronią nuklearną. Podkreślił on, że narody domagają się jak najszybszego rozwiązania najbardziej palącego problemu doby obecnej — problemu powszechnego i całkowitego rozbrojenia. Rząd radziecki — oświadczył W. Kuźniecow — tak samo jak dotycząco dokłada starań, by rozwiązać pomyślnie ten problem. Przewodniczący delegacji radzieckiej zaapelował do wszystkich uczestników Komitetu 18, aby zjednoczyli swoje wysiłki i doprowadzili do rozwiązania problemu rozbrojenia oraz usunęli zagrażające światu niebezpieczeństwo niszczycielskiej wojny.

EWG

Kanclerz Adenauer stwarzał dotąd pozory, że całą odpowiedzialność za niedopuszczenie W. Brytanii do EWG ponosi prezydent de Gaulle, on zaś, Adenauer, umywa ręce. W wiele enuncjacjach starał się nawet stworzyć wrażenie, że jest szczerym przyjacielem Anglików i przyjął ich do EWG z otwartymi ramionami, gdyby nie opór Francji. Przed zerwaniem rokowań brukselskich Adenauer jeździł do Paryża na rozmowy z de Gaullem i z tą podróżą wiązano w Londynie pewne nadzieje. Natomiast po kryzysie brukselskim, gdy oburzenie Atlantydów na de Gaulle'a osiągnęło punkt wrzenia, Adenauer oświadczył w Bundestagu, że nadal popiera podanie Anglii do EWG. W istocie opór Adenauera przeciw przyjęciu W. Brytanii do EWG był nie mniej zdecydowany niż de Gaulle'a. Kanclerz — w przeciwnieństwie do prezydenta Francji — nie chce dopuścić do Wspólnego Rynku nie tylko Anglii, lecz przede wszystkim sprzymierzonych z nią państw skandynawskich, których wejście do EWG po przyjęciu W. Brytanii było przesądzone.

Chodzi tu o postępowe ustawodawstwo pracy, obowiązujące w państwach skandynawskich. M.in. dotyczy to wysokich rent oraz rozwiniętego systemu ubezpieczeń społecznych. W dalszym rozwoju EWG przewidziane jest skoordynowanie w wszystkich członków Wspólnego ustawodawstwa pracy, gdyż to stanowi warunek swobodnego przepływu kwalifikowanej siły roboczej z jednego kraju do drugiego. Koła rządzące NRF — i innych członków EWG — nie palią się do perspektywy wyównania uprawnień ludzi pracy w swych krajach z poziomem osiągnięć socjalnych państw skandynawskich. O to głównie chodziło Adenauerowi, gdy mówili, że rozrośnięta Współnota mogłyby łatwo opanowana przez „socjalizm i neutralizm”.

Minęły już cztery lata od chwili powołania do życia przez Ogólnopolski Komitet Frontu Jedności Narodu spolecznego funduszu budowy szkół.

W tym czasie na rzecz SFBS zebrano blisko 4.774 miliony złotych. Udział województwa krakowskiego wynosi w tym 237.076 złotych. Za uzyskane sumy wybudowano dotychczas 536 budynki szkolne, z czego na województwo krakowskie wypada 37 Szkół Tysięcilecia. W roku 1963 przewiduje się oddanie do użytku 195 Szkół Tysięcilecia.

O sesji Plenum OK FJN piszemy na str. 12.

Na zdjęciu: Przewodniczący Rady Państwa — Aleksander Zawadzki na otwarciu jednej ze Szkół Tysięcilecia w stolicy.

Z DOMOVA A CUDZINY

NA SVĚTĚ PRVNÍ SCHŮZKI SE SESLA PRACOVNÍ SKUPINA 21 STÁTU, jež má zkoumat způsoby, jak finanovat operace OSN. Sovětský zástupce Morozov na schůzce prohlásil, že výdaje OSN na operace na Středním východě a v Kongu by mely hradit koloniální mocnosti, protože tam samy vytvály agrezávní akce.

VRATISLAVSKI LEKÁŘI začali používat syntetické vláknko ELANA v chirurgii. Při zložitých operacích hrudníka přišívají k pohraniční sítce z toho vlákna a zakrývají ho poraněné místo.

V TOKU PODPISALI nový dohodu o výmeně tovaru mezi SSSR a Japonskem v rokoch 1963-65.

W ostatnich dniach stycznia przebywała w Polsce grupa japońskich uczestników marszu pokoju Hiroszima — Oświęcim. Na zdjęciu: uczestnicy marszu na przyjęciu u Sekretarza Ogólnopolskiego Komitetu Obrona Pokoju — Tadeusza Strzałkowskiego (z prawej).

MOSKEVSTI VĚDCI začali práce na restauraci zvukových zápisů Lenina hlasu. Pomocí dokonalej přístrojů odstraňují poruchy v dosavadních záznamech a snaží se přiblížit je co nejvíce přirozenému zabarvení Lenina hlasu.

TELEWIZJA POLSKA transmitowała wywiad N. S. Chruszczowia i R. J. Malinowskiego poświęcony XX rocznicę zwycięstwa Armii Radzieckiej w historycznej bitwie nad Wołgą. Wywiad udzielony został na prośbę Dyrekcji Francuskiej Radia i Telewizji. Władze francuskie, by dogodzić swym sojusznikom zachodnio-niemieckim, zakazały nadania wywiadu. Agencja TASS podkreśla, że zakaz ten został wydany bezpośrednio po naradzie kierowników resortów informacji NRF i Francji, na której zawarto porozumienie w sprawie „współpracy między radem i telewizją Francji i NRF”. Wyowiedział N. S. Chruszczow i R. J. Malinowskiego dla telewizji francuskiej zawiązają ostre potępienie agresji hitlerowskiej oraz ostrzeżenie dla tych wszystkich, którzy chcieliby wkroczyć znów na taką drogę. Słów prawdy nie mogą zagłuszyć ani rokazy władz francuskich, ani ich bońskich sojuszników.

URUGUAYSKA VLAĐA BYLA NUCENA ZRUSIT PROTIDEMOKRATICÝ DEKRET, podle něhož měl být ze státních služeb propuštěni všechni občané pokrovkového smýšlení. Odvolání dekretu si vynutil tlač demokratických mas.

GORDON COOPER, kosmonaut USA, który miał być wypuszczony na obejmę drągu około Zeme 2. kwietnia, poletiał aż w neskorším terminie w kwietniu. Presny terminy wypuszczenia drużice ani princi odkładu nieznali.

W WARSZAWIE obradowały V Kongres Zrzeszenia Studentów Polskich z udziałem 300 delegatów z wszystkich wyższych uczelni w kraju.

W GENEWIE wznowione były obrady Komitetu Rozbrojeniowego 18 państw.

W IRAKU Junta wojskowa dokonała zamachu stanu. Premier, gen. Kasem został rozstrzelany. Władze przejęte powołana przez Junę „Krajową Radę Rewolucyjną”. Prezydentem Iraku Junta mianowała pułkownika Abdula Salama Arefa.

28. I. 63 r. — otwarto w Warszawie wystawę czechosłowacką p.n. „1000 lat kontaktów kulturalnych czechosłowacko-polskich”. Wystawę zwiedzają: (od prawej) prof. Tadeusz Kotarbiński i minister kultury i sztuki — Tadeusz Galiński.

NA KURHANIE MAMAJA w Wołogogradzie, gdzie w zbiorowych mogiła spoczywa 7.600 radzieckich żołnierzy i oficerów, którzy polegli tu w roku 1942 — wznowione zostało grupa rzeźb przedstawiających najważniejsze wydarzenia wielkiej bitwy i ustanowiona będzie panorama pogromu wojsk hitlerowskich nad Wołgą. Całość kompozycji uwieńczy 52-metrowy monument: ojczyzna-matka podnosząca miecz wzywa swych synów do pojścia na zachód.

USTASOVSKÉ ŽIVLY zdobiły w Chicagu na budowie juhosłowackiego generalnego konzulatu bombu so zmesou, która zaprzeczyła pożar.

V TEL AVIVU BYL ZAHJEN PROCES proti Hirschovi Birenblattovi, který za okupace Polska napomáhal vraždění židovského obyvatelstva.

Z VÝSETROVACÍ VAZBY byl propuštěn vydavatel časopisu „Spiegel“ R. Augstein, který byl zatčen koncem října při policejní akci, kterou proti Spiegelu rozpoloučil tehdejší západoněmecký minister obrany Strauss.

V CELÉ BRITÁNII BYLO V LEDNU 814 500 lidí BEZ PRACE. Oficiálně to oznámilo britské ministerstvo práce.

AMERYKANIE W DNIU 8 BM. w ośrodku doświadczalnym w Nevadzie wznowili próby nuklearne pod ziemią.

Francuski uczeń Cousteau prowadzić będzie badania naukowe na morzu przy pomocy tzw. „pływającej wyspy“. Na zdjęciu: montaż „głowicy“ wyspy.

VO FEBRUÁRI oslavujete všetok ľud Československa 15. výročie slávnych februárových udalostí, počas ktorých sa prejavila veľká sila národnov Československa vo významstve nad silami reakcie.

Prajeme národom Československa veľa ďalších úspechov vo výstavbe komunizmu.

HISTORICKÉ DATY

LUTY

1. 1943 — Bitwa Batalionów Chłopskich pod Zaboroczkiem
1. 1944 — Zamach na Kutschera — ówczesnego najwyżejszego dygnitarza gestapońskiego w Warszawie
2. 1943 — Zwycięstwo pod Stalingradem
3. 1943 — Utworzony został Związek Walki Młodych, którego pierwszą przewodniczącą została Hanna Szapiro-Sawicka („Hanka”)
4. 1905 — Urodził się Władysław Gomułka — I Sekretarz KC PZPR
10. 1837 — Zmarł Aleksander Puszkin — wielki poeta rosyjski okresu romantyzmu, twórca nowoczesnej literatury rosyjskiej
10. 1962 — Zmarł Władysław Broniewski — poeta, czolowy liryk rewolucyjny
12. 1961 — Wystrzelono w ZSRR „Wenusnika”
12. 1909 — Urodził się Karol Darwin — wielki biolog angielski, twórca nowoczesnej teorii ewolucji
13. 1961 — Zamordowany został Patrice Lumumba — pierwszy premier centralnego rządu niepodległego Konga, rzecznik jedności i niezależności kraju
- 14-25. 1956 — XX Zjazd KPZR
15. 1564 — Urodził się Galileusz — wielki fizyk i astronom włoski, gorący propagator poglądów Kopernika na budowę Wszechświata

19. 1473 — Urodził się Mikołaj Kopernik — wielki astronom polski, twórca nowej heliocentrycznej teorii budowy układu słonecznego, podważającej podstawy średniowiecznego poglądu na świat

20. 1962 — John Glenn, pierwszy kosmonaut amerykański, jako trzeci człowiek (po Gagarinie i Titowie) trzykrotnie okrążył Ziemię

21. — Międzynarodowy dzień walki z reżimem kolonialnym

22. 1810 — Urodził się Fryderyk Chopin — największy polski kompozytor

23. 1918 — Utworzenie Armii Radzieckiej

24. 1848 — „Wiosna Ludów” — ruch rewolucyjny mas ludowych w wielu krajach europejskich — zapowiedź zmian społ.-pol. — wymogła na władzach konstytucje i umocnienie tendencji liberalnych, przyniosła wyzwolenie chłopów w Środkowej Europie

1848 — Ukazał się „Manifest Komunistyczny” — pierwszy dokument programowy socjalizmu ułożony przez K. Marksa i F. Engelsa, wydany w Londynie jako program Związku Komunistów, formułuje i uzasadnia podstawowe idee marksizmu, wskazuje środki i ostateczne cele walki międzynarodowego proletariatu z ustrojem kapitalistycznym.

Před sto lety, v noci z 22. na 23. ledna — po dlouhých bojích za nezávislost Polska — udeřily neocíkávaně v mnoha městech tehdejšího Království polského povstalecké oddíly na carské vojenské posádky v městech a městečkách. Začalo se poslední z velkých národních polských povstání. Politická strana „červených“ vzbouřila národ do boje s uchvatitelem, za svobodu a nezávislost, za občanskou rovnoprávnost, o zemi pro rolníky.

Povstání vypuklo v nejméně vhodné chvíli — po politické zatýkací akci, jejíž obětí byl mezi jinými Jaroslav Dąbrowski, předpokládaný vůdce povstání — bez zbraní a bez naděje na okamžitou pomoc. K tomuto předčasnemu činu byli „červení“ donuceni násilnými vojenskými odvody, které byly ohlášeny na začátek roku 1863 a jejichž cílem byla izolace nejhodlivější a politicky podezřelé mládeže. Tím způsobem byly rozbité řady „červených“ — nositelů idee nekompromisního boje s carským režimem, boje, jehož by se zúčastnily nejširší společenské vrstvy. Jedním z hlavních bodů jejich programu bylo zrušení poddanství a odevzdání země sedlákům, kteří ji obdělávali.

ČESI V LEDNOVÉ NOCI

Opačné politické stanovisko reprezentovali „bílí“ z elementů buržoazně-zemanských, jejichž strana byla založena v 1861 r. a byla vedena hrabětem Andřejem Zamoyskym, který stál v čele šlechty a dál velkoměstském bankérem Leopoldem Kronenbergem. „Bílí“, kteří chtěli paktovat s carským režimem, spojovali naději na nezávislost s intervencí západní diplomacie nebo s evropskou válkou. Ze strachu před vrcholící vzpourou obrovské masy sedláků proti panskému jihu, navrhovali „bílí“ výměnu poddanství na placení nájemného. V boji s uchvatitelem viděli hrozbu revoluce sedláků a boj s feudalismem, zvláště po vyvlastňovací reformě, kterou si vynutili sedláci v císařství.

První týdny bojovaly červené oddíly povstalců s vrahem osamoceně. Teprve 6. března 1863 r., když se boj neutišoval, naopak sílil, zjistili „bílí“, že nemohou být pouze postranními diváky. Avšak jejich připojení se k povstání sledovalo ovlivněním hnůti. Využili oslabené vedoucí skupiny „červených“ po zatčení Dąbrowského a po smrti Zygmunta Padlewského a Zygmunta Sierakowského, kteří byli zajati v bitvě a uchopili se vedení povstání.

Tím byl od základu změněn charakter povstání. Místo hnůti nejširších lidových mas, místo sloučení s partyzánskými skupinami běloruských, litevských a ukrajinských sedláků, jejichž heslem bylo „boj o zemi“ a byli podporováni ruskými revolucionáři, povstání se stalo neskoordinovaným partyzánským hnůtem, zbrojnou demonstrací, zaměřenou na vyvolání cizí intervence a zvláště vlád Francie, Rakouska a Anglie. Intervence západních mocností zklamala a pomoc nenadešla. Romuald Traugutt, poslední vůdce povstání, chtěl návrat k původnímu programu „červených“. Tím byly prodlouženy bojové akce, jejichž poslední střediska byla aktívna dokonce až do 1865 r. Bohužel, vše byla ztracena.

Pouze revoluční avantgarda světového proletariátu nezradila povstání. V řadách povstalců bojovali ruští revolucionáři, důstojníci, poddůstojníci a vojáci, Ukrajinci, Litevci, Bělodusíni, Ma-

ďaři. Přihlásili se ochotníci francouzští, italští, rakouskí a jiní. Jejich krev, prolitá společně v boji s carským režimem dokázala, že heslo „Za naší a Vaši svobodu“ nebylo pouhou teorií. V r. 1864 bylo rozhodnuto o založení dělnické internacionály aby byla ukázána solidarita s bojujicími polskými vlastenci a od té chvíle je už navždy spojen polský osvobozenec boj s dějinami mezinárodního socialistického hnůti.

Vypuknutí polského povstání vyvolalo v celých Čechách horoucí projevy sympatie. Mezi konservativní skupinou staročeskou s Františkem Riegrem a Františkem Palackým a mladší pokrokovou českou generaci se vytvořily silné antagonismy, jejichž pozadím byl postoj vůči polskému povstání. Byla to vzpoura proti dosavadním autoritám českých stran, proti jejich ústupkářské a reformistické národní politice. V české publicistice se ukázaly směry polonofilské. Byla vydána celá řada brožur, které rozsáhle odůvodňovaly správnost polského stanoviska a plně popíraly program „červených“. Po prvé v Čechách zakvěla novinářská polemika, která neustále sílila. Celý český tisk se bez výjimky postavil za věci

V Berlíně, kdysi kolébce pruského militarismu, dnes hlavním městem prvního dělnicko-rolnického státu zasedal VI. sjezd jednotné socialistické strany Německa, na němž byla zhodnocena práce strany a vytýčena hlavní linie dalšího postupování strany v otázkách důležitých nejenom pro naše souseda za Odrou, ale také pro celé Německo.

Neodchylyc se od generální linie v otázce vyřešení problému německého, sjezd se pokusil vyjít vstříc elementární normalizaci poměrů a navázání alespoň minimálních a přijatelných styků mezi oběma německými státy. To se také odzrcadilo v projevu I. tajemníka Waltera Ulbrichta a také v projevech delegátů.

Význam VI. sjezdu SED překročuje hranice samého Německa a má velký význam jak pro německé komunisty a mezinárodní dělnické hnůti, tak také pro všechny, kterým záleží na vzrostu mírových sil v Německu a také na mirovém vyřešení německé otázky a západoberlínského problému. Výpověď I. tajemníka ÚV KSS a předsedy vlády Sovětského svazu N. Chruščova k této otázce se stala mezinárodní událostí.

Za 14 let NDR ukázala, jak se zásadně změnila situace v samém srdci Evropy. Zásluhu NDR v důsledné válce s šovinistickými názory na minulost Německa F. Wilhelma a Hitlera, snahy o upevnění přátelství mezi národy, to vše můžeme ocenit hlavně my. Staleté zkušenosti nás naučily, že osud území mezi Odrou a Bugem je v značném stupni závislý od situace podél Labe.

Uplyná přeměna sociální, politické a hospodářské osnovy NDR se stala hmatatelným a důležitým činitelem v udržení a upevnění míru v Evropě. Předseda delegace PSDS, I. tajemník V. Gomuľka ve svém projevu zvláště zdůraznil význam těchto historických změn na německém území, které polský národ, předmět třech německých agresí v dějinách Polska, plně oceňuje (podrobné zprávy ze sjezdu přinášel denní tisk).

Zatím na západ od Labe v NSR, pod záštitou a s pomocí západních mocností uchopily vedení síly, které od věků rodily nacionalismus, síly agresy a války — monopoly a německá soldateska. NDR a boj její vedoucí politické strany — Jednotné socialistické strany Německa — s imperialistickou politikou Bonnu, to je překážka, kterou nelze usunout. Proto se vedoucí činitel NSR vyhýbají každé spolupráci s NDR, odsud vycházejí všechny útoky a provokace na hranicích Západního Berlína.

Spojeni s NDR ideovými pouty, pouty neustále se rozvíjející všeestranné spolupráce a také spojeneckými zájmy v otázce bezpečnosti, vysoko ceníme přínos NDR do díla v boji za mír a socialismus.

VI. sjezd byl také širokou základnou pro výměnu názorů zástupců komunistických a dělnických stran. Zdůraznil zvláště vztah mezi bojem o mírové spolužiti a bojem o socialismus. Obzvláště významné byly projevy zástupců KSSS a PSDS, kteří prohlásili, že poměr mezi bratrskými stranami a tím spíše mezi státy socialistickými by se měly utvářet s ohledem na ty všechny základní prvky, které nás spojují.

VATIKÁNSKY

KONCIL

Máme už za sebou prvé zasadnutia II. vatikánského koncilu a môžeme sa pokusiť o hodnotenie smeru, akým sa budú uberať ďalšie práce koncilu a aký bude ich charakter. Skôr však pozrieme sa späť o skoro sto rokov, ked roku 1870 zasadal I. vatikánsky koncil. Od tých čias obklopujúcí nás svet prešiel obrovskými zmenami tak ekonomickými ako aj spoločenskými a politickými. Zároveň s týmito zmenami — najmä v posledných rokoch — pozorujeme rýchly proces náboženskej ľahostajnosti medzi miliónmi veriacích. Zatiaľ však pomer cirkvi k týmto zmenám bol stále nepriateľský, poznaný neznášanlivostou, ktorej výrazom bola schválená I. koncilom politika exkomunikácie a odsuzovania.

Radu rokov cirkev stojí pred krízou viery a kresťanského náboženstva. Len zvolenie nového pápeža, Jána XXIII., ktorý dokázal, že vie pozerať objektívne a na realistický na novú situáciu, dalo počiatok zmenám v stanovisku cirkvi. Je pravdou, že nachádza ona výraz hlavně vo výpovediach pápeža, avšak zvolanie ním II. vatikánského koncilu je dôkazom odvahy a podniknutia veľkej námy. Tento koncil je potrebný cirkvi, aby ukázal novú cestu, predišiel dechristianizácii sveta, zapojil cirkev do prúdu súčasného života. Avšak nie je to zrejmé pre celú vatikánsku hierarchiu. Boj v jej lone veľmi silných a zakorených konzervatívnych názorov s pomerne mladými pokrokovými názormi spôsobuje, že proces obnovy pokračuje pomalý s veľkými prekážkami. Potvrdoilo to zároveň obdobie predchadzajúce začiatok zasadania koncilu, ako aj trvajúce asi 2 mesiace diskusie prvého zasadania, ktorých sa zúčastnilo viac ako 2.000 kardinálov, arcibiskupov a biskupov rímsko-katolické cirkvi. Z niekoľkodesiatok schémátov, ktoré zaslali na koncil biskupi rôznych svetadielov bolo prediskutovaných len 5 a len 1 schválený. Avšak na príkaz pápeža v období 10 mesačnej prestávky medzi zasadami, zvláštne komisia má sa zaoberať opäťovným spracovaním ostatných schémátov, tak aby budúce zasadania pokračovali správnejšie a rýchlejšie.

Pri príležitosti započatia zasadania koncilu z úst pápeža padlo veľa rôznych slov, vzbudzujúcich nádeje do budúcnosti, ktoré mu získali plné uznanie na celom svete. Týka sa to predovšetkým výpovedi pápeža v ktorých vzýval k zachovaniu mieru za každú cenu, k vyhýbaniu sa nebezpečným konfliktom, k neustálym a trpežlivým rozhovorom ako k ceste riešenia konfliktov a nedorozumení. Behom audiencie polských biskupov padlo veľa priaznivých slov na adresu polského a ruského národa. Pápež tiež vyjadril uznanie práv Polka k Západnému územiu.

V priebehu ďalších zasadanií II. koncilu bude sa veľa hovoriť o záležitostiach liturgie, jazyka, cirkevné hudby, cirkevných rúch a bohoslužieb. Prípadné zmeny v tomto obore budú mať ten istý účel: prispôsobenie cirkvi súčasnej civilizácii a jestvujúcemu spoločenskému poriadku. Tým tiež môžeme si vysvetliť návrhy tzv. Komisií pre záležitosti svetských apoštolov a to, novú právomoc biskupov, širší okruh pôsobnosti fár, nové formy náboru a vzdelenáho kandidátov do stavu duchovného, širšiu účast svetských osôb v živote cirkvi. Ako povedal pápež výsledkom toho má byť „poširovanie života cirkvi na všetky oblasti, zahrňujúce do toho aj spoločenské otázky.“

Tažko je predvídať aké budú ďalšie osudy II. vatikánského koncilu, tým viac, že najväčší zástancu zmen a tole-

rancie, pápež Ján XXIII. je vážne nemocný, čo vo veku 82 rokov môže byť nebezpečné. Zatiaľ však pre zasadania koncilu a ich výsledky, autorita Jána XXIII. má veľký význam. Bude to mať vplyv aj na to, či za slovami pápeža pôjdú činy vatikánskej kúrie.

Sáry použil na podrážky a teraz dokonca aj tento plátoký sneh sypal sa mu za onuce.

Počul som zvončeky. Rachunek zapriahol do saň s fazónou. Obzrel som sa a vtedy usmernený výkrikmi Nemcov spozoroval som lišku bežiacu pozdĺž melioračnej priekopky k skupine jelší. Nemci skrikli zastavujúc sane a ja som pozeral: liška zaľahlá v kríkoch. Oni už volali na honcov, Jaworek dupajúc plstenými topánkami bežal k nám. Pozeral som. Biely, mäkučký sneh, len strapaté stohy boli tmavé ani vráta k niečomu neznámemu. Liška nevyšla. Musela zaťahnúť v kríkoch, jamu tu na momenku nemala určiť.

Nemci nabíjali pušky, a ja som počul, ako mi všetko v črevách klesá. Jaworek muštroval honcov. Vysunul som sa do čela tej skupiny, ktorá bola bližšie k stohom. Za sebou som mal Kreislandwirta, potom Tomáša, Jaworek, ešte dvaja, potom zase voľktor Nemec... Bola to kruhovka. Dve roztiahnuté linie honcov a polovníkov rozechádzajú sa na dve strany, zatočia kolo, aby sa zišli v určitom bode. Roztiahnutá reťaz ľudí sa uzatvára, tvoriac „kruh“. Ale vedia oni voľčačo? Budú vedieť kľudne prečkať keď sa bude kruh uzatvárať a honci so strelnicami budú prechádať popri nich. Popošiel som dopredu, aby previesť líniu o niečo ďalej od stohov, aby nikto nespozoroval rozhrané seno, stopy ľudí...

K stohom bolo dvesto metrov. Nechal som ich po pravej strane... Vtedy Nemec skrikol, že idem príliš ďaleko: „der Fuchs ist schon da“.¹⁾ Urobil som ešte asi desať krokov bližšie k stohom. Nemec kričal, vzývajúc ma bližšie. Šiel som. Srdece mi pracovalo ako keby som nosil vrecia cementu. Neviem, čo sa robilo u nich. Možno počuli rev Nemca a vtedy voľktor pozrel a uvidel ma v čele tej skupiny. Mohol pomyslieť, že idem ich zradil. Neviem.

Prvá vybehla žena. Toto všetko sa konalo v úplnej tichosti. Bežala bez kriku, netopkňajúca sa, niesla niečo, uvidel som, že diefa. Honci zastali zdezorientovaní. Nemec zahrešil, nič nechápal, zúril: „Verfluchtes Weib wird den Fuchs erschrecken.“²⁾ Doma opatruje zoštok s telefónnymi číslami svojich priateľov. Dost ošúchaný.

LISZT A CAR

Liszt neznášal, keď sa niekto rozprával počas jeho hry. Keď raz na dvorskom koncerte v Petrohrade car Nikolaj začal rozprávať, Liszt ihneď prerušil hru. Na otázku prečo tak urobil, odpovedal:

„Ked Jeho cisárská Výsost ráči hovoriť každý musí mlčať“.

Henricha Heineho vracačúceho sa zo zahraničia sa colní úradníci pýtali, či nevezie zakázané knižky.

— O áno, celú masu — odpovedal Heine.

— Kde? — zaujímajú sa colníci.

— Tu — odpovedal básnik, ukazujúc na čelo.

TAKÁ LÁSKA

Napísala mu lišta: Všetko si skazil. Nechcem Ta viacej vidieť. Je konec.

Cudovala sa, že neprišiel. Prestal chodiť na staré miesta a vodí sa s Janou, čo má vlasy ako Bardottka, ale vraj išla za učnicu...

Ona predsa ten list nemyslela naozaj. Chcela ho iba prinútiť, aby ju viac lúbil.

HRDOSŤ

— Nikdy som za mužami nechodovala, vždy prišli za mnou oni, — povedala. Vynieslo jej to povesť hrdej ženy.

Doma opatruje zoštok s telefónnymi číslami svojich priateľov. Dost ošúchaný. Neklamala.

VÝSADA U MENIA

— Nemám rád ľudí, ktorí rozprávajú o svojich intimných záležitostach. Marcela milá, iba my dvaja vieme, že sa máme radi. Dnešný večer zostane našich spoločným sladkým tajomstvom.

Potom napísal poviedku Večer s Marcelou.

Prečítalo ju niekoľkotisíce odberateľov časopisu.

D. WAGNEROVÁ

§

Zo Rzepisk nám oznamujú, že konalá sa tam veľmi milá slávnosť — 52. výročie sobáša krajanov MARTINA GROCHOLU s MÁRIOU GROCHOLĄ rod. Vojtečka.

Krajan Balčírak želá jubilátom veľa šťastia na ďalšej spoločnej ceste životom. K týmto blahoželaniam pripojuje sa aj redakcia „ŽIVOTA“.

Myslitelia. Z nich rodia sa vynálezci. Svoje teórie snažia sa realizovať.

HOROSKOP OD 20. JANUÁRA DO 18. FEBRUÁRA

Práve v zime, medzi 20. januárom a 18. februárom rodia sa ľudia v znamení Vodníka. Mráz a sneh združujú ľudí doma — sedia pri kozube spoľačne s rodinou a túžia po lepších časoch. Tak vzniká typ človeka, pre ktorého nádej a potreba ľudskej spoločnosti odohrávajú podstatnú úlohu. Vo svete myšlienok cítia sa ako doma. Z nich rodia sa básnici, spisovatelia, myslitelia a vynálezci. Ich zrak vidí minulosť a budúcnosť dokonca príliš vzdialenosť v porovnaní s obdobím v ktorom žijú. Preto často sú nepochopení a vysmievani. Vôbec im to neprekáža, neodbočujú zo zvolenej cesty. Popri tom ľudia toho typu nie sú len teoretikmi, ale snažia sa realizovať svoje plány prakticky.

MAJÚ RADÍ: myšlenie, spoľačenskost, život spoločenský a klubový, organizovanie, techniku a vynalezavosť, veci zaujímavé a fascinujúce, neobvyklé, tempo, veci vyzývavé, excentrické prekvapujúce a neočakávané, tajomné, záhadné a mystéria.

NENÁVIDIÁ: rutinu, konvenčiu, pedantnosť, tvrdohlavosť typost, a nudu, pomalosť v zmyslání, nerozhodnosť, všetko k čomu ich nútia, všetko čo obmedzuje ich slobodu.

Napriek tomu že sú to spoločenskí založenci ľudia, neboja sa samoty a dokonca jú majú radí, sú vtedy v spoločnosti svojich myšlienok. Stáva sa, že v mladosti sú zrénsteli, neskôr sa toho zavajujú. Ich negatívne vlastnosti prejavujú sa často ako nedbalosť, nepokoj a diletantstvo. Veľké percento „Vodníkov“ sú to schopní dileanti každého druhu. Casto sa ich považuje za lenivých. Nesprávne. Môže to byť výsledkom ich spôsobu práce. Celé dni nič nerobia. Naraz začínajú pracovať a behomi týždňa urobia to, čo niekto iný urobí za tri mesiace. Pre väčšinu sú intelektuálne povýšení. Hodnotiac ľudí príliš vysoko — často sú sklamani. Herecké vlohy v tomto znamení sú dosť častej.

DIEVČATA A ŽENY zo znamenia Vodníka sú dobrími kamarátkami a spoločníkmi, možno o niečo príliš chladné, ale veľmi príťažlivé. Majú veľké organizačné schopnosti, pri realizovaní týchto schopností vyvíjajú takú energiu, že ostatní nestáčia za nimi. Intelektuálne schopnosti sú u nich veľmi časte, využívajú ich pre osobnú kariéru.

CZESLAW PETELSKI

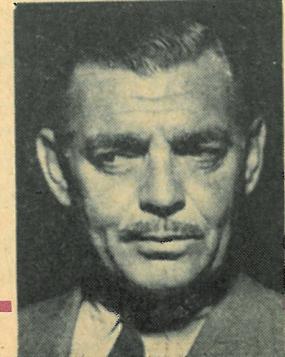
žisera Czesława Petelskiego, aby som napsal pre neho scenár. Domnievam sa, že dispozícia jeho talentu sú mimoriadne prialnívou zárukou realizácie plne pravdivého filmu.

Navrhujúc k slovam autora poviedky a scénára, môžeme označiť, že režisér Czesław Petelski už nakrúca tento film a že zanedľho uvidíme ho na našich platnach.

MARIAN KASKIEWICZ

NARODENÍ V ZNAMENÍ VODNÍKA

G. G. Byron, Karol Darwin, Karol Dickens, Th. Alva Edison, Fridrich Veľký, CLARK GABLE, James Joyce, Abraham Lincoln, Karol Lindbergh, Somerset Maugham, Wolfgang A. Mozart, August Picard, F. R. Roosevelt, Jules Verne.

Spisovateľ Roman BRATNY je známy svojim hľadaním. Kniha „Slad“ („Stopy“) opodstatnené má práve taký názov. Poviedky, ktoré obsahujú nám najrôlejšie stopy ľudských

ROMAN BRATNY

zážitkov z obdobia okupácie. „Stopy“ zaviedie neustále plynúcim časom sú v nej odhraná s celým majstrovstvom talentu. A hoci niekedy drobná epizóda je pozadím poviedky, má taký význam, že nútí k sŕsťím spomienkam a rozmysľaniu. Nazdávam sa, že práve to chcel autor dosiahnuť. Nemôžeme na tomto mieste súhlasiť s inací priaznivou recen-

ziou A. Kijowského (Przegląd Kulturalny čís. 38/61), ktorý píše, že tvorba Bratného: „Sú to bomby s pozdným zápalom“. Naopak — to sú bomby s momentálnym zápalom a s dlhotrvajúcimi následkami umeleckého výbuchu. Napr. v poviedke Minúta (str. 36) emocionálne sme spojili s chlapcami v pivniči do ktorej padá granát. A zároveň sme dího sami so sebou a skúška vlastného egoizmu trvá.

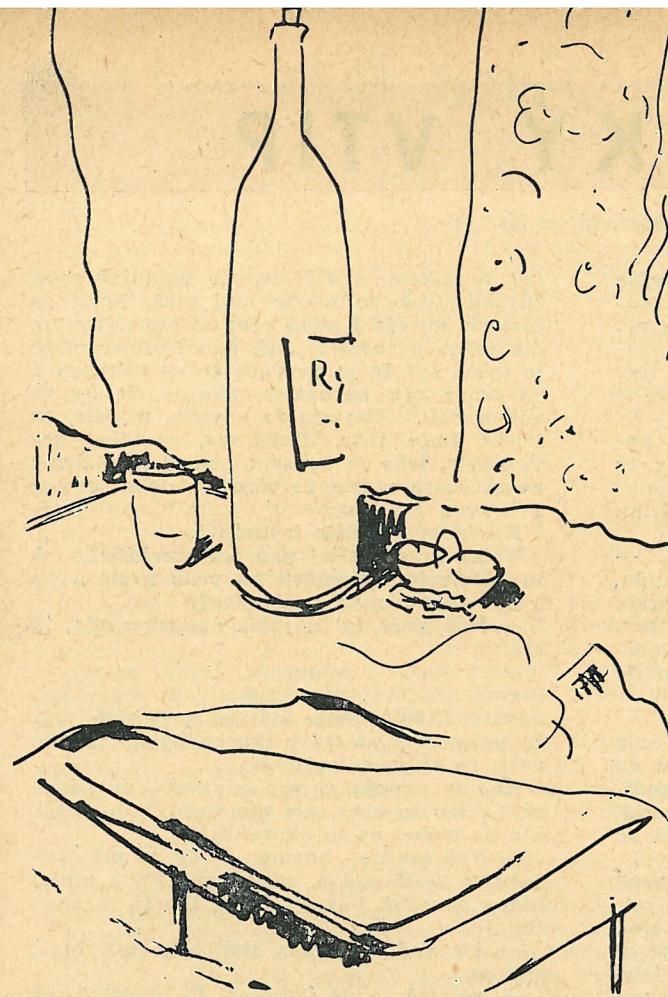
Uverejňujeme dnes úryvok poviedky „Naganiacz“. Tento úryvok bude jednou z hlavných epizód akcie filmu, ktorý nakrúca režisér Petelski. Autor v úvode píše, že deň vyroprávianý v tejto noveli je autentický. Domnievame sa, že autentický je práve úryvok, ktorý uverejňujeme. Autor píše, že táto poviedka je mu najblížšia. Ked sme sa spýtali prečo? — vysvetľuje: „Možno preto, že „Naganiacz“ je pre mňa návratom k okupačnej tematike a k tomu návratom pre mňa samého naocákavanom. Lebo poviedky zo „Sladu“ sú obnovením môjho debutantského spáza z roku 1945, len „Naganiacz“ má sviežú tematiku.“

Casový odstup s akým tentokrát som sa pozeral na udalosť z roku 1944 je, nazdávam sa zárukou voľajakej syntézy minulosť. Pišúc túto poviedku uvedomoval som si, že tragédia, ktorú obsahuje môže dosiahnuť ešte plnejsiu výrečnosť vo filme.“

Casový odstup s akým tentokrát som sa pozeral na udalosť z roku 1944 je, nazdávam sa zárukou voľajakej syntézy minulosť. Pišúc túto poviedku uvedomoval som si, že tragédia, ktorú obsahuje môže dosiahnuť ešte plnejsiu výrečnosť vo filme.“

SÚČASNÉ

Miloš A. Bazovský: Zátišie 1950 r.

V prvom rade súčasných umeleckých snáh stojí dnes maliarske dielo jedného z priekopníkov novodobého slovenského výtvarného umenia Miloša A. BAZOVSKEHO (1899). V prvom rade predovšetkým pre svoje úspešné programové smerovanie, ktorým tradičné úsilie slovenskej výtvarnej kultúry o monumen-tizaciu národne-ludového živlu nadobudlo - počnúc od poloviny dvadsiatych rokov — svoj nový a netradičný, zosilnený lyrický a baladický umelecký výraz. Intimné poznanie slovenskej krajiny a života pracujúceho človeka v nej podmieňuje bohatú škálu prekva-pujúco stručných a intenzívnych maliarskych a kres-bných výpovedí, ktorým slovenské maliarstvo po priekopníkovi počine M. Benku (1888) vystúpilo v diele Bazovského z rovín narozhľadeného folklorizmu do najvyšších a svojských polôh súčasného európskeho kultúrneho vývinu.

Eduard Fulla: Slovenská svadba, 1946 r.

MIECZYSŁAW MOCZAR

PARTYZANCKA

„CIOTKA“

Poviedka „Partyzancka „Ciotka“ je z knihy Mieczysława Moczara „Barwy walki“. Autor v období vojny zastával funkcie veliteľa Obvodov lódzkeho, lubelskeho a kieleckého GL a AL. Táto kniha je zbierkou spomienok z tohto obdobia, je akoby kronikou ludového partizánskeho hnutia na území na ktorom sa zdržiaval. Snahu autora je pripomeneť ovyzdušie bojov, udalostí, ktoré sú malo známe, zahrnujúc do toho aj bojové epizódy a konečne veľa krásnych siluet bojovníkov za slobodu.

Tieto skice sú pripravené k vydaniu s príležitosťou XX. výročia vzniku Poľskej robotníckej strany a sú farebným obrazom rozvoja ludového partizánskeho hnutia, sú veľmi zaujímavým príspevkom k dejinám riadeného PPR celonárodného boja za nové a slobodné Poľsko.

Práve pred nedávnom prebehla na stránkach sloven-ských kultúrnych časopisov i denníkov prudká diskusia, v ktorej sa ozval nejeden hlas nespokojnosti so súčasným výtvarným umením. Kritizovala sa exkluzívnosť niektorých diel, odtrhnutosť výtvarnej tvorby od reálnych potrieb spoločnosti a preto i jej malý spoločenský účin. Ako ho zvýšiť, to je dlhodobá otázka výtvarnej praxe. Isté však je, že nie z chvíly a sebauspokojenia, ale iba zo zásadnej konfrontácie názorov sa rodí všetko nové a pokrokové. A oň usiluje nesporne i celé súčasné slovenské výtvarné umenie.

Takto o.i. píše nám z Bratislavu red. Tomáš Štraus. Kvôli zoznámeniu našich čitateľov z neustále sa rozvíjajúcim slovenským výtvarným umením, uverejňujeme niekoľko profíkov a reprodukcii niektorých slovenských výtvarných umelcov.

To, čo znamenala začiatkom dvadsiatych rokov monumetálna expresívna stylizácia tradičných ruralistických motívov v diele Benkovom a ich zlyrizovanie v obrazech Bazovského, to prináša v rozvoji tej istej tematiky začiatkom tridsiatych rokov racionalistickej konštruktivizmus tvorby EUDA FULLU (1902). Nenavážu je na ludový živel už len tématicky a motivovo, ako generácia staršia, ale prehľube a umocňuje jeho poňatie i formovo tým, že dotvára v svojskú výtarnú reč svedectvo slovenskej ludovej tvorby, najmä maľby na skle a iných tradičných ludových technik. Tvorí takto širokú oporu nielen súčasného, v pravom slova zmysle moderného dotvorenia tradičných folklorných postupov, ale nachádza v nich i východisko k rôznorodej aplikácii tohto prejavu v súčasnej monumentálno-dekoratívnej tvorbe, predovšetkým v gobeline, rovnako ako v východisku k rozkošným ilustráciám ludových pohádok, k užitej a voľnej grafike, ktorá je — vedľa maľby — najväčnejšou doménou Fullovho rôznorodého umeleckého prejavu. Lemuje ho rad zahraničných pôct — od zlatej medaily predvojnej Svetovej výstavy dekoratívnych umení v Paríži, po obdobné uznanie v Bruseli roku 1958.

ANTOK CUTEK (1928) v párikom, známym poľského-mom vo Varšave a v ľamie sochárskym predstaviteľom generácie vôbec. Vychádza tvorba neopúšťajúca výrazné figy z zodpovedajúci nielen neku a ale i novým technologickym teriálov. Z malých rozmož plastiak, vyžaruje neobvyplne sochárského výrazu.

návszy na šrotku izby, wodzili šlepami po obielonych šcianach. Milczeli dugo, od czasu do czasu tylko spoglądając to na siebie, to znów na stojącą w niewnym oczekiwaniu „ciotkę“. Intrigujące zachowanie żołdaków nie wróżycio nic dobrego.

W pierwszej chwili „ciotka“ pomyślała, że Niemcy mają ochotę zabrać jej dom na kwatere, skoro ta pilnie przypatrzyła się pomieszczeniu. Zafrwożyły się tym nie na żarty, bo właśnie miała o co się bać. A może ktoś o czymś doniósł? — pomyślała z niepokojem. Może Niemcy za chwilę zapytają właśnie o „bandytów“? Szakali nie brakowało — pomaga oni okupantom w różny sposób. Wojna, niestety często rodziła zdradę.

Kobieta przystanęła pod oknem, czując, jak uginają się pod nią kolana. Niemcy nie byli dla niej pierwszym; była w przeróżnych opresjach i zawsze radziła sobie jakoś. Czasem pomagała śniadaniem czasem szklanecką „kontyngentówką“. Teraz jednak sekundy włokły się w nieskończoność.

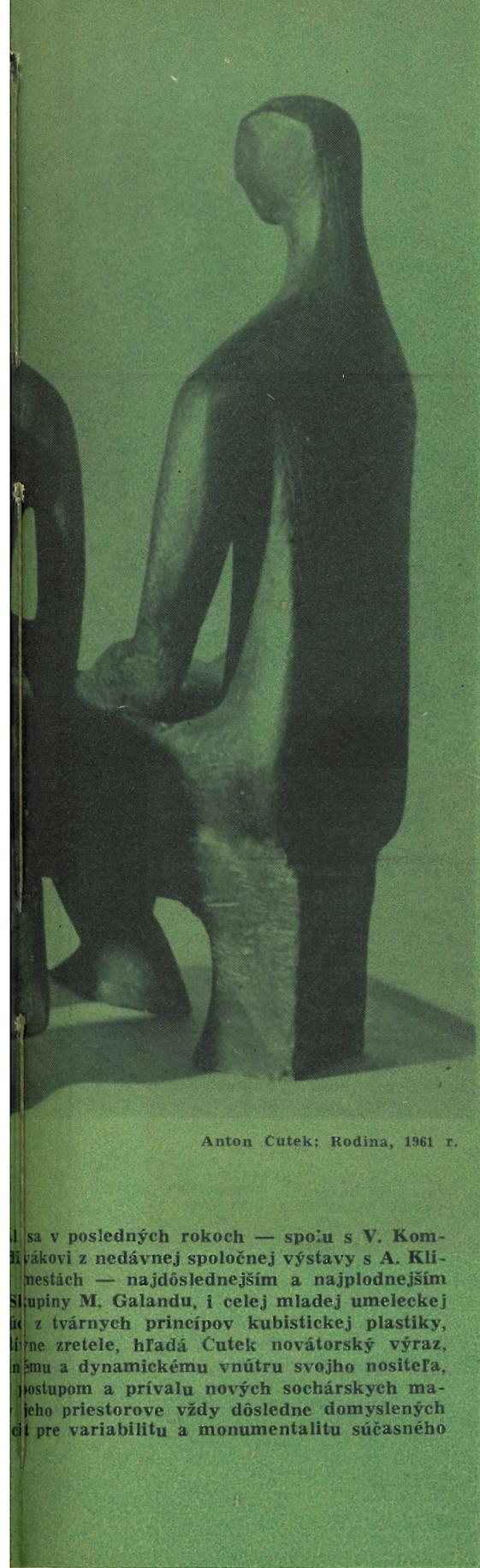
Niemcy nadal świdrowali wzrokiem ściany izby, nigdy się nie zdarzało. Wreszcie jeden z nich odezwał się do kamratka, cedząc każdą sylabę:

— Wiesz co, mei lieber, ta izba jest dosyć ciekawia. Jest za mała. W stosunku do całego domu stanowczy za mała. Widzisz?

Drugi pokiwał głową i rozpoczął spacer wzdłuż ścian.

— Tak — potwierdził po chwili. — Ten dom zewnątrz wydaje się większy.

slo ven ské

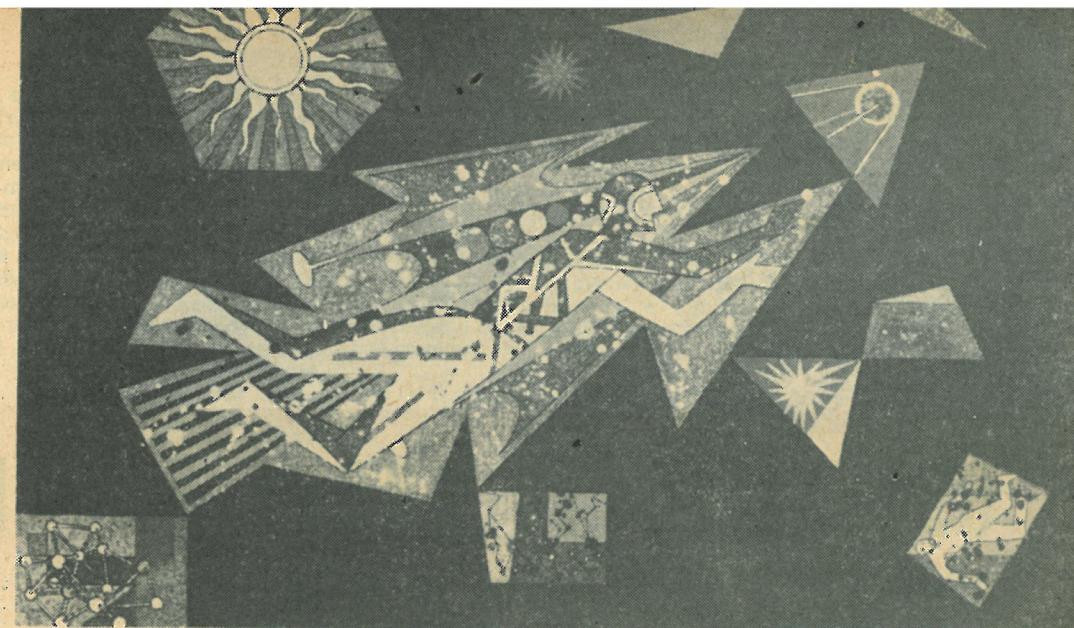

Anton Čutek: Rodina, 1961 r.

...il sa v posledných rokoch — spolu s V. Komňákovom z nedávnej spoločnej výstavy s A. Klimenčákmi — najdôslednejším a najplodnejším Skupiny M. Galandu, i celej mladej umeleckej skupiny z tvárnich principov kubistickej plastiky, ktoré zreteľne, hľadá Čutek novátoriský výraz, námnu a dynamickému vnútru svojho nositeľa, postupom a prívalom nových sochárskejch mamejho priestorove vždy dosledne domyslených čít pre variabilitu a monumentalitu súčasného

Milan Laluhá: Kresba ženy, 1962 r.

L. Guderna: Kozmonauti, 1960 r.

Ak by sme skúmali, ktoré maliarske dielo reaguje z kontextu slovenského umenia najčitlivejšie a intelektuálne najrozhranenejšie na všetky impulzy spoločensko-politickej diania, nemohli by sme obísť tvorbu LADISLAVA GUDERNU (1921). Je jedným zo zakladateľov a popredných predstaviteľov Skupiny umelcov 29. augusta, priznávajúcich sa už svojím programovitým označením k tradíciam antifašistického boja za slobodu a teda — k spoločenskej zaangažovanosti umenia. Obdobne ako iní predstaviteľia dnes už strednej výtvarnej generácie, prešiel Guderna zložitým vývinom, Udržiavajúc si z rokov svojich umeleckých začiatkov obľubu k básnickej metafore, umocňuje ďalšou ideo-filozofickú a poetickú osnovu svojho výtvarného diela. Vyniká prísnou ranne renesančnou racionalitou krerebnej disciplíny, a ako také dosiahlo zaslúžené uznanie i z hranicami vlasti (Biennale v Benátkach a São Paolo, výzdoba čs. expozície na Svetovej výstave v Bruseli a pod.).

UMENIE

Maliar MILAN LALUHA patrí medzi predných a najprogresívnejších maliarských predstaviteľov dorastajúcej mladej generácie. Rodák zo stredného Slovenska, zostal svojmu rodnému kraju verný. Pobýva od skončenia vysokoškolskej výuky v Martine, pričom svoj martinský ateliér strieda — vo forme zámerného umeleckého programu — s pracovným pobytom v rázovitej Mičinej (okr. Banská Bystrica), z kde pochádza väčšina jeho cyklicky sa opakujúcich výtvarných motívov. Doménou Laluhovej tvorby je kresba, zanechávajúca svoj markantný vplyv i v jeho rozsiahnej maliarskej tvore. Istota výrazu, nástočivé vydelenie a rozhodná objemová definícia základných tvarov a priestorových kvalít získavajú Laluhovej tvorbe čoraz viac priaznivcov.

— Właśnie! — podchwycił pierwszy. — To chyba nie złudzenie. Mnie już ktoś o podobnych historiach wspominał. Na wschodzie są one nagminne. Dlatego też kiedy przychodzę do chaty, zawsze mierzę ją z zewnątrz, a potem wewnątrz. Nauka na wojnie nie idzie w las.

„Ciotka”, która niezle rozumiała po niemiecku, słysząc rozmowę przybyłych, struchlała na dobre. Wielu Niemców, i to chytrych żandarmów, przewinęło się przez tę izbę, lecz żaden z nich dotąd nie zwracał uwagi na rzeczywiste dysproporcje w budowie chaty.

Kiedy w chwilę potem doświadczony na wojnie Niemiec, niezrozumiale coś do siebie mamrocząc, skierował swe kroki w stronę okna, „ciotka”, zebrawszy się na odwagę, zaproponowała „gościom” śniadanie z miodem i „kontyngentówką”. Za wszelką cenę pragnęła przerwać niepożądane oględziny. Lecz Niemiec zachowywał się nadal tak, jak gdyby nie słyszał połężnych propozycji. Wolnym krokiem podszedł do okna i delikatnie odsunąwszy na bok „ciotkę” energicznym ruchem otworzył framugi.

„Wszystko przepadło” — pomyślała „ciotka”. Niemiec wychylił głowę na zewnątrz, rozejrzał się w jedną i drugą stronę, głośno oznajmiając, jaka odległość dzieli okno od krawędzi domu. Potem, wielce z siebie zadowolony, zamknął okno z trzaskiem. — Stimmt, mein lieber! Dom jest o wiele dłuższy niż ta izba. Tu jest coś nie w porządku.

„Teraz wszystko stracone” — pomyślała „ciotka”. Niemiec, nie zważając na gospodynę, pewnym kro-

kiem podszedł teraz do stojącej przy ścianie szafy, obejrzał ją ze wszech stron, zajrzał w szczelesinę oddzielającą szafę od ściany i rzucił w stronę „ciotki”:

— Powiedz nam: są tam ludzie?

— Nein — odpowiedziała śmiertelnie blada kobieca.

Niemiec patrzył na nią badawczo, uniósłszy karabin.

— Pamiętaj, nie kłam! Są tam ludzie czy nie? Może schowałaś bandytów?

— Nie, ludzi tam nie ma — odpowiedziała „ciotka”.

Niemiec odwrócił się, podparł krawędź szafy i prawie bez trudu odsunął ją od ściany. Twarz miał złą, ale gdy spojrzał w otwór, który zza szafy się wyłonił, wybuchnął śmiechem.

Drugi z hitlerowców podbiegł do niego i teraz obydwa zanosili się od śmiechu. W izbie rozległo się miaszczenie i zza odsuniętej szafy wychylił się rogaty krowi łeb. Łagodne oczy ciotczynej krasuli spoglądały na Niemców bez wyrazu, widocznie jednak ich śmiech stał się dla niej jakimś bodźcem, bo uniosła głowę i zaryczała donośnie. Zadudniło w izbie, jak w studni.

Żandarmi byli zachwyceni i zwróciwszy się do „ciotki” raz po raz klepali ją po ramionach.

— Wspaniała krowa!

— Dobra z ciebie gospodyn!

Niemiec, który tak bardzo doszukiwał się ukrytych ludzi, począł nawet wyrącać coś w rodzaju przeprosin, a potem dodał:

— Boisz się, że ci krowę zabierzemy? Nie martw się, niech tam zostanie. No Schon gut, gut...

Chcąc przekonać kobietę, że mówi prawdę, podszedł do szafy i przysunął ją z powrotem do ściany, co krowa skwitowała cichym porykiwaniem.

„Ciotka”, rozradowana obrotom sprawy, przygotowała dobre śniadanie, bijąc na patelnię ostatnie jaja. Niemcy zaś zachowywali się do końca swej wizyty zupełnie spokojnie.

Następnego dnia „ciotka” przybyła do lasu. Jej opowieści partyzanci słuchali z najwyższą ciekawością, choć znali już przebieg incydentu od tych, których ona uchroniła w zaimprovizowanej oborze.

Zakończenie jej opowiadania było jednak nieco interesujące.

— Jednak i pośród Niemców są ludzie — powiedziała. — Mogli wziąć krowę a zostawili ją w spokoju...

Jeden z partyzantów, pochodzący z tej samej wsi, w której „ciotka” mieszkała odedział się na to:

— Ty, ciotka, filozofujesz, jak zawsze, po chłopsku. Czy to o krowę chodziło?

— Ja nie filozofuję, synu — „ciotka” pokręciła głową. — To, co mówię jest prawdą...

Przeróżne przygody i przeróżne kłopoty przeżywali nasze partyzanckie „ciotki”. Ich prawdziwie serdeczna, bezinteresowna pomoc dodawała nam otuchy w najciętszych dniach.

Lud Lubelszczyzny oddawał nam swe niespozyte siły.

OBETE Belasých štítov

Tatry-najkrajšia horská oblasť Poľska a Slovenska, v davných časoch obklopené húštinou divokého pralesa, boli pre človeka celé storočia nedostupné. V stredoveku len odvážní povinníci a zbojníci odvážili sa vtrhnúť do ich hlbín.

Medzi ich čaravnými dolinami a horskými vrcholkami po dnes žijú legendy o pokladoch ukrytých medzi skalami Jánosíkovou družinou. A sláva jeho zbojníckych výprav a štedrosti k chudobným pretrvala nielen medzi ľudom obývajúcim Podtatransko, ale natrvalo prešla do literatúry, poézie a umenia.

Prvé turisticke poznanie Tatier smelcami začína sa na rozhraní XVI. a XVII. storočia. Na slovenskej strane Tatier roku 1615 David Fröhlich z Kežmarku vychádza na Lomnicu. Stoosmedesiat rokov neskôr na severnej strane do hľbky Tatier dostáva sa poľský vedec, prírodovedec a cestovateľ Stanislav Staszyc, vzbudzujúc záujem o Tatry v Poľsku. Avšak len v prvej polovici XIX. stor. prvé horolezecké výpravy organizované objaviteľom Zeleného ako liečebného strediska — dr. Tytusom Chałubińskim, dávajú základy poľského horolezectva a horskej turistiky. Roku 1873 vzniká v Zakopanom Polskie Towarzystwo Tatrzańskie a jeho prví horskí vodcovia stávajú sa prvými horskými záchrancami. Na druhej strane Tatier československé horolezecké hnutie vzniká len po prvej svetovej vojne a záchranu preberá Horská služba.

Odtedy záujem o Tatry neustále stúpa. Dobývané sú už nielen nižšie vrchy, ale aj steny, ako severná stena Lomnice, Čertov žlab a iné. Turistické hnutie stále viac sa rozvíja. Do hôr chcú už nielen organizované výpravy, ale stále častejšie samostatní turisti.

Súčasne, skoro od prvých horolezeckých výprav padajú obete belasých tatranských štítov. Stále častejšie znie na horách volanie o pomoc a hrstka horských vodecov PTT pri veľkom vzraste turistiky a horolezectva, je nevystačujúca.

Vtedajší najaktívnejší horolezci a horskí vodcovia ako: Mieczysław Karłowicz, Mariusz Zaruskí a Klemens Bachleda vidia nutnosť zorganizovania horskej pohotovostnej služby. Z ich iniciatívy — už po tragickej smrti Karłowicza — vznikla 1909 Dobrovoľná pohotovostná služba (Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe) s úlohou poskytovania prvej pomoci obefam hôr ako aj hľadania stratených turistov. Roku 1952 premenovaná na Dobrovoľnú horskú pohotovostnú službu (GOPR) — poširila svoju činnosť a utvorila nové skupiny, ktoré zahrnuli nielen Tatry ale aj Sudety a najmä Krkonoše, Beskydy Slezské, Vysoké, Malé, Šadecké, Gorce a Pieniny. Boli organizované stanice a záchranné strediska pri početných chatách, vybavené najmodernejším záchranným náradím.

Behom 50 rokov svojho jestvovania záchranci Pohotovostnej služby obetaťovo a hrdinsko poskytujú pomoc početným obefam Tatier, zúčastňujú sa tragických epopej belasých štítov. Nie jeden záchrana poskytuje pomoc a záchranu jemu neznámym ľuďom, sám padá za obet hôr. Jedným z nich je prvý horský vodca a tatranský záchrancu, horal Klimek Bachleda, ktorý po viac ako 30 rokoch trvajúcim putovaním po horách, zachraňujúc horolezca, ktorý odpadol od steny Malého Javorového štítu, Stanislava Szulakiewicza, dňa 6. augusta 1910 r., zrútil sa

do dvestometrovej priepasti Malého Javorového, strhujúc sa sebou lavinu kameňov. Po prekonaní mnohých fažkostí a nebezpečenstiev len 15. augusta, päť dní po prenesení do doliny mŕtvoly Szulakiewicza, našli záchranci mŕtvolu Bachledy.

Kroniky GOPR a Hôrskej služby známenávajú stovky nešťastí. Siahajú najdavnejších čias. Na zožltnutých od staroby stránkach tatranských kroník nachádzame prvú obet Tatier, ktorú poznáme podľa mena. V XVII. a XVIII. storočí do Tatier stále častejšie prichádzajú ľahkoverní hľadači ukrytých nadprirodzenou silou drahokamov. Jedným z nich je richtár Adam Kalstein zo Spišskej Belej, ktorý zo svojej výpravy v polovici XVII. storočia po poklady na Bujači, viac sa už nevrátil.

Mnoho videli Tatry, ale pošmurná záhadá Doliny Javorovej opisáná Wawrzyncom Žuławskim v „Tatranských tragédiach“ — zostane navždy tajomstvom Tatier.

Istý augustový deň r. 1925 z Terryho chaty v Doline Piatich Spišských plies, šiel na spatočnú cestu do Zakopaného prokurátor Kasznica z Warszawy v spoločnosti manželky a dvanásťročného synčeka. Cesta bola ľahka a viedla cez Ladový priesmyk a neskôr dolu Dolinou Javorovou do Lysej Poľany.

Nakoľko nepoznali dobré cestu — a aj počasie bolo zlé — od rána snežilo — Kasznica využívajúc náhodné zožnámenie sa v chate so štyrmi mladými horolezcami, ktorí chceli sa vrátiť do Zakopaného tou istou cestou, obracia sa na jedného z nich s prosbou, aby šli spolu. Bol to 21-ročný študent Jagellonskej univerzity z Krakova, Richard Waserberger. Mladý horolezec napriek námetkam svojich spoločníkov, bez rozmyšľania súhlasí so spoločným návratom a naobed 3-tieho augusta obidve skupiny spoločne odchádzajú z chaty.

Na začiatku mali horolezci nemajú väčšie fažkosti s rodinou Kasznicovcov. Starosti začali až vtedy, keď sneženie zmenilo sa na dažďový leják. Teraz už Kasznica musí každú chvíľu postávať a čistiť si okuliare zahierané dázdom, bez ktorých ako krátkozraký nemohol ísť. Nutené zástavky sú stále častejšie, počasie a cesta sa zhoršujú, rodina Kasznicovcov stále viac zaťažuje mladých, plných síl, horolezcov.

Konečne po asi dvoch a pol hodinách pre nich úvornej cesty traja mali horolezci sa vzbúrili. Tvrdia, že doprevádzanie všetkými Kasznicovcov je zbytočné. Navrhujú, aby jeden z nich — cestou lósowania — zostal s rodinou a ostatným pojdu rýchlejšie. Waserberger súhlasí s rozdelením a nakoľko povážuje sa vinným vzniklej situácie, lebo súhlasil so spoločnou cestou, zavrhuje lósование a rozhoduje sa sám zostať s Kasznicovcami. Skupina pri Ladovom plese sa rozdelila. Waserberger začína schádzat spolu s rodinou Kasznicovcov.

Ked dosiahli Ladový priesmyk náhly ľadovec a uraganový vietor udrel im do tváre. Waserberger náhli, presvedčuje že tam nižšie vietor bude slabší, že zanedlho budú si môcť odpočínuť. Avšak sily Kasznicu a jeho syna sú už skoro vyčerpané. Chlapec sa začína žalovať, že mu dochádza dých. Matka berie od neho plecniak a Waserberger mu pomáha schádzat. Týmito spôsobom asi o štvrtej došli k blízkosti Žabieho Javorového plesa.

Zdá sa im, že najhoršie už majú za sebou. Ešte trocha námahy a najdú záchranu, utečú pred blížiacou sa nočou. Naraz Kasznica sadol na kameň

so slovami: „Som veľmi unavený... Ne môžem ísť ďalej...“

Prvou myšlienkovou Kasznicovej je obratiť sa o pomoc na Waserbergera. Ale on prekvapuje ju znekludňujúcou odpoveďou: „Cítim sa tiež veľmi slabý. Z celého srdca pomohol by som Vám, ale skutočne nemôžem...“

Zena nestráca hlavu. Berie pod ruku mladého horolezca a syna a vede ich na miesto najviac zakryté od vetra. Vyťahuje z plecniaka polnú fľašu s

príčinu toho, že ich kolega neprišiel. 5. augusta ráno, Kasznicová poslednými silami zišla dolu cez Jaworzynu na Lysú Poľanu, vzývajúc záchrannu, ktorá ihned šla po mŕtvoly tragickej zomrelých.

Tajomstvo smrti v Doline Javorovej našlo široký ozvenú v Poľsku. Boli rozličné domnenky a dohady. Vznikli najrôlenejšie hypotézy. Bola nariadená sekcia mŕtvol. Boli odovzdané do analýzy zbytky koňaku z poľnej fľaše.

koňakom a trošičku dáva Waserbergovi. Synovi dáva kúsok čokolády. Potom prichádza k mužovi, ktorý je skoro v bezvedomí od únavy. S námahou nalieva mu do úst niekoľko kvapiek koňaku. Ale nemá dosť sily, aby ho stiahnuť na miesto, na ktorom nechala ostatných.

Vracia sa k ním a... s hrôzou pozoruje, že umierajú. Waserberger nezrozumiteľne blúzni. Pokúša sa vstať, ale Kasznicová pridržuje ho na mieste. Zúfalá ide k manželovi. Už nežil... Beží k synovi, ale aj on leží už mŕtvy a niekoľko krokov od neho — mŕtvola Waserbergera.

Tridsaťsedem hodín presedela zúfala, osamotená žena pri mŕtvolach, zhrievajúc sa len pri špiritusovom varári. Bezvýsledne čakala pomoc, alebo aspoň príchod kohokoľvek. A kolegovia Waserbergera neprejavili ani najmenšie znekludnenie tak veľmi oneskorujúcom sa príchodom ponechanej v horách skupiny. Neznepokojil ich ani fakt, že Waserberger a Kasznicovci nemali patričnú výzbroj na strávenie noci na horách, najmä pri takom zlom počasi. Neurobili nič, aby vysvetlili

Avšak nič nebolo zistené. Vyšetrovanie zastalo na mŕtvom bode. Početné pokusy a všetky snahy neprinesli pravdu, nevysvetlili túto otrsnú tragediu.

Najpravdepodobnejšie zdajú sa byť domnenky skúsených horolezcov a tých, ktorí poznajú hory, že následkom prudkého „vyražajúceho dych“ vetra, ktorý stažoval dychanie, vzniklo silné, hoci neohrozené život vyčerpanie organizmu. V tomto stave niekoľko kvapiek alkoholu malo smrteľné následky. Ale aj táto hypotéza zdá sa malo pravdepodobná vo svetle výpovedi Kasznicovej, že nešťastníci zomierali už skôr ako dostali koňak a nepozorovali u nich prejavu dusenia. Len chlapec, oveľa skôr stažoval sa na fažkosti s dychaním, neskôr však nejaký čas išiel.

Tragické putovanie od zemierajúceho manžela k synovi a neskôr bdenie pri mŕtvolach jeden a pol dňa a dve noce, to je jedna z najotrašnejších tatranských tragédií — ktorá do dnes zostala tajomstvom Doliny Javorovej.

ADAM ADAMEC

ODPOWIEDZI REDAKCJI

J. K. — ZUBRZYCA DOLNA. W sprawie możliwości uzyskania renty inwalidzkiej na skutek inwalidztwa powstały w związku z I wojną światową Zakład Ubezpieczeń Społecznych — Oddział w Warszawie wyjaśnia co następuje:

„...w wyjątkowych przypadkach, tj. gdy osoba, zgłosząca wniosek o przyznane renty nie posiada niezbędnych środków utrzymania oraz przedłoży, że doznałe zranienie, kontuzje, choroby pozostają w związku ze służbą wojskową i inwalidzto nastąpiło podczas pełnienia służby wojskowej lub najpóźniej w ciągu 6 miesięcy po zwolnieniu ze służby, może być rozpatrzony spóźniony wniosek o rentę inwalidzką nawet dla żołnierzy, którzy pełnili służbę w armiach zaborczych (rosyjskiej, niemieckiej, austriackiej) podczas I wojny światowej!“

ČITATELIA PIŠU

Plán na rok 1963 predvída veľa v prospech obce Nowa Biała. Roku 1963 má byť vybudovaná „agromómówka“, za účelom rozvoja poľnohospodárstva majú sa vybudovať gáraže pre poľnohospodárske stroje, okrem toho majú sa vybudovať nové ulice v Nowej Biaľi. V Krempachoch majú byť započaté práce pri stavbe chodníkov. Bude sa pokračovať vo výstavbe úseku cesty Krempachy — Dursztyn atď. Tento rok bol vybudovaný úsek cesty Nowa Biała — Łopuszna v tom 2 km s asfaltovým povrhom. Ako vidite Ludová vláda robí pre nás veľa a sme jej za to vdăční.

Na porade PGRN hovorilo sa o Fonde na SFBS. Na tento fond nie je ešte všetko vplatené, ale občania v diskusii slúbili, že sa vynasnažia nedoplatky vyrovnať. Avšak je treba priznať, že v No-

wej Biaľej sú vysoké triedy na ornú pôdu. Na daňových príkazoch máme 3, 4 a 5 triedu a v skutočnosti je to 6, 7 a 8 trieda. Táto záležitosť nie je vysvetlená už 18 rokov.

Po dlhorčnom očakávaní zažiarilo v Nowej Biaľi, Dursztyne a Krempachoch elektrické svetlo. Všetci sa tešia — mladí a starí. Deti natešené bežali od transformátorov do svojich domov, starí ľudia si pochválovali, že sa ešte dočkali času, keď sa nebudo potíkať večer po tme. Nastane veľké zlepšenie v hospodárských práciach. Jeden starší občan mi odpovedal na otázku čo sú o elektrickom prúde? „Och! škoda reči, čo som sa ja nakrútil ručne sekáreň a teraz zapnem prúd a už to beží.“

Vďaka starostlivosti našej vlády obdržali elektrický prúd tri dediny, ktoré sú spojené v jednom Gromadzku Radu Narodowu. V Krempachoch na obecnej ulici máme teraz dve žiarivkové lampy, ktoré obec dostala ako dar od harcerov.

F. BEDNARČÍK a A. GALUS

Dlouhá léta byly Krkonoše nepřístupným komplexem lesů, do nichž pouze sem tam někdy zavítali lovci, lesní dělníci nebo sběratele drahokamů.

Dnes naleznete v Krkonoších síť bezvadně udržovaných turistických stezek, které jsou v létě značkovány barevně, v zimě tyčkami. V horských údolích plných slunce jsou rozseta četná sanatoria. Tisíce turistů měří desítky kilometrů cest a poznávají dějiny slezské země.

Krkonoše mají vlastně dvě tváře: srázné a ostré svahy, které spadají na severní straně do Jeleniogórské kotlyny, barvitější, povolně klesající na jižní straně do Čech.

Jelenia Góra, ležící na úpatí Krkonoš, proslula jako středisko této krásné turistické oblasti.

„Založena za panování nejjasnejších a královských Piastovců“ — hlásá listina, kterou zazděno ve sklepních radnici v roce 1747. Krásné náměstí uprostřed města je vroubeno barokními domy s podloubím; uprostřed náměstí stojí radnice z XVIII. století; před ní kašna s Neptunem. Na severozápad od středu města se vznáší nad řekou Kamennou „Pahorek Křivoústého“, na němž stál kdysi zděný zámek. Byl postaven tímž králem v letech 1108 — 1111.

Jelenia Góra je jedinečnou výchozí stanicí pro proslulá rekreační střediska — Karpač, Bierutowice, Szklarskou Porębu. Odsud vycházejí turistické stezky na Sněžku (1605 m), na Velký Šišák, Szrenicy a k Sněžným jámám.

hřbet (na Soví průsmyk) jdi podél úvozu dolů tak, aby on byl po pravé ruce tak dlouho, až přijdeš na pravé místo... Tam najdeš červenavé zlato, křištály, granáty a drahokamy..."

Soví průsmyk — srdce Krkonoš. Krajina přísná a hrozivá. Však také průvodce upozorňuje:

„...Potká tě mnoho protivenství... Vzdurovitý dábel — duch hor — se snaží, aby každěho vyděsil a nastraší. Ukazuje se v podobě silného, vyššího než stromy muže, který hrá na guslích a když udeří guselem o zem, rozléhá se hřmění hromu... Někdy se v medvěda nebo nějakou potvoru promění, někdy děší lidi sršicím ohněm nebo porazí kroupami. Ty se však neboj, protože tobě nic zlého činiti nebude...“

To podává Valonská kniha. A skutečnost?

Skály, které vykukují mezi smrky. Chlubí se starými hornickými jmény: Valonské Kamenné, Granáty, Staré Granáty.

Hieroglyfami, kterým rozuměli pouze oni, označovali Valoni nejzlatonosnější místa, nejbohatší naleziště granátů. V Krkonoších je mnoho takovýchto znaků. Lze je nalézt jen velmi nesnadno. Přikryly je mechy a lišejníky.

Nečitelné tyto znaky dnes už ztratily svůj význam. Tak např. Skalní Stůl, který je nejvyšším vrcholem východní části Kovářského Hřebtu, je označen třemi záhadnými znaky. Přes ně prosvítají skřížovaná hornická náradí a malý křížek — pravděpodobně aby chránil před zlými mocemi...

KRKONOŠE V ZÁVOJI POVĚSTI

Pověst vypráví, že sám veliký a mocný vládce hor Krakonoš ukázal lidem místa s bohatstvím zlaté rudy. V XII. století maďarský král Géza II. pozval prý až zdalek Valonie (dnes část Belgie) horníky, kteří už tehdy proslavili tuto zemi, aby mu v Sedmihradsku založili důl na zlato. Dlouhá a možnata pouť až k podunajské rovině vedla přes neprozkoumané Sudety. Zde tu zůstali, nebo putovali dále do Maďarska, to nevíme. Avšak po těchto legendárních sběratelích pokladů zůstal starý rukopis „Valonská kniha“, která byla však napsána až v pozdějším období. Vybledlý nápis na první straně podává datum 27. VIII. 1645.

A tak nám cestu popisují vybledlé rádky tohoto podivného, ojedinělého svým obsahem průvodce.

V Milkově se zeptej na stezku přes Sněžové hory (Krkonoše) směrem jižním. Jdi po ní a dívej se na špičatý pašorek (Knížecí hora), když k němu přijdeš, ať zůstane po pravé ruce na severu... Dále patř podél hřebenů, které jsou jako z kamene nasypané (Černý Hřbet a Černá Kopa). Tam pramení voda stékající po úbočí a potom vtéká do úvozu. Až přijdeš pod skalisty

Nad Szklarskou Porębou, při soutoku Ciekonia a Kamiennej, na „Valonském Kamení“ odkryto záhadný hieroglyf (nyní se nachází v muzeu v Jeleni Góře). Na Orlí skále v dolině Szklarské Poręby odhaleno znak — jakoby kříž, nebo snad znamení cesty, trikrát přeškrtnutý, v Piechowicích — půlměsíc.

Avšak nejvíce těchto znaků se nachází v úvoze Chojnica — za zámkem Chojnik, v okolí Zlaté Jamy. Nejzajímavější a poměrně čitelný znak je vyryt nad břehem potoka: obrasy chodidel, ukazující ruka a půlměsíc.

O tomto znaku nacházíme záznam ve Valonské knize:

„Jdi proti proudu míli nebo tři... Za Chojnickem bude malá loučka a potom kámen zvaný měsíční, je na něm vyrytý znak měsíce a ruka ukazující potok, v němž čisté zlato najdeš...“

Po levé straně Sovího úvozu — staré haldy a vchod do štol. Je to poslední stopa po dolování zlata.

A tu už stojí první domy Wilczej Poręby. Hladký pevný asfalt silnice a na pozadí se rysují mlhavé hory tmavé, vzdálené, záhadné...

INEZA KAMIŃSKA

MESTO HRDINA

V prvých dňoch februára 1943 nad Volgou rozohral sa jeden z najväčších bojov v dejinách. O každý dom, o každú zrúcaninu bojovalo dlhé mesiace 2 milióny vojakov, skoro 30 tisíc del a minometov, viac ako 2 tisíc tankov a skoro toľko lietadiel.

Mohutná sovietska armáda zasadila drvivý úder „neporaziteľným“ vojskam Hitlera.

Deň 2. februára, deň kapitulácie hitlerovských vojsk, národy sveta prijali s radosťou a nádejou vo víťazstvo nad Hitlerom. Hrdinská Červená armáda rozhodla o osudech II. svetovej vojny. Na povolžských rovinách rozhodla o osudech civilizácie.

225.700 nemeckých vojakov, 3.000 dôstojníkov, 24 generáli boli zajatí. Skoro 600 tisíc vojakov a dôstojníkov padlo.

Dnes po 20. rokoch vo Volgograde obývanom 652 tisíci ľudí, vrie nový život.

Pri príležitosti 20. výročia mohutného víťazstva slávno akadémia vo Volgograde odoslala posolstvo mestám, ktoré najviac utrpeli behom II. svetovej vojny.

Posolstvo, ktoré dostala aj Varšava pripomína, že nie všetky problémy vojny a mieru sú už vyriešené. Posolstvo pripomína a varuje...

TETA DORA

Pri pozývaní k tancom žien, ktoré nepoznaš, nezabúdaj na niekoľko všeobecne platných pravidiel.

— Ak vyvolená nechádza sa v sále vo väčšej spoločnosti, nemusíš prosiť jej spoločníkov — mužov o súhlas. Ukloniš sa len celej spoločnosti potom dodatočne s úsmevom, budúcej partnerke a povieš napr. „Smiem prosiť“. Žena sklonením hlavy a úsmevom prejavuje súhlas, vstáva a dovolí vziať sa pod ruku. Ak je úzky prechod, žena ide prvá k tanečnému parketu. Len v tlačenici muž razí cestu.

— Ak osobne nepoznáš partnerku, ktorú si požval k tancom, musíš sa jej predstaviť hned ako príjime pozvanie.

— Ak spolu s vyvolenou tanečnicou pri stole sedia jej rodičia, zdvorilý muž najskôr sa ukloni

mamičke a zreteľne povie „Dovolite, aby som si zatancoval s Vašou dcérou“ a len potom sa ukloni dcére. Nie je to pravidlo, ale mamičky túto formu majú veľmi radi.

— Medzi ľudmi v rôznom veku, alebo ak tanečnica je staršia od svojho spoločníka napr. matka so synom, sestra s bratom — môže sa obratiť priamo na ňu. Nesmieš však zabúdať ukloniť sa mužovi po odprevadení partnerki na miesto po skončenom tanci.

— Žena na zábave (nie doma) môže odmietnuť muža, ktorý pozýva do tanca bez udania dôvodov. Je však treba urobiť to taktne pamäjúc, že už samotné odmietnutie je neprijemné pre muža tým viac, ak sa to stane na očiach celej sály.

— Ak žena odmietnutie odôvodňuje únavou, nemala by tento tanec tancovať s nikým iným. Len ak hned na pozvanie do tanca odpovie: „Dakujem, ale som už zadaná“, vtedy môže tancovať s tanečníkom, ktorý ju skôr popýtal.

— Ak muž dostane „košom“ nemal by sa násilu dožadovať tanca. V takej situácii lepšie je ukloniť sa a odísť, ako byť dotieravným a svojou osobou vzbudzovať záujem okolia. Nemalo by sa tiež hned pýtať do tanca susedku ženy, ktorá odmietla. Jediným dovoleným výnätkom je situácia, keď žena, ktorá sme popýtali do tanca vôbec netancuje. Vtedy môžeme popýtať jej susedku, obraciajúc sa predtým k tej ktorá odmietla s otázkou napr. „Dovolte, aby som pozval Vašu kamarátku?“ Vtedy žena súhlasi a hovorí napr.: „Dora, tento pánský rád by si s Tebou zatancoval“ a súčasne muž sa jej uklania.

Tolko mojich dnešných úvah. Do videnia a pamäť naše heslo — usmievaj sa, budź zdvorilý a nám všetkým bude lepšie.

VASA DORA

Sme na zábave a pokračujeme v rozhovore z minulého čísla, pamäťajúc, že najskôr tancujeme s partnermi s ktorými sme v spoločnosti a len potom so známymi nachadzajúcimi sa v sále. Nezabúdaj, že prý tanec patrí manželke, snúbenke alebo kamarátke s ktorou si prišiel. Proste nepatrí sa dať sa predbehnúť.

Len po tomto tanci pozývaš iné ženy, ktoré sú v Tvojej spoločnosti. Avšak nezabúdaj aspoň raz tancovať so všetkými ženami s Tvojej spoločnosťou. Neznamená to, že nesmieš pozvať do tanca neznámu (alebo dať sa pozvať) treba sa však tomu vyhýbať a v žiadnom prípade nepatrí sa tancovať s neznámym dlhšie zabúdajúc na vlastnú spoločnosť, ktorá idúc s Tebou na zábavu počítala s Tebou ako s partnerom (alebo partnerkou). Samozrejme, že muží len vtedy pozývajú iné ženy do tanca — ak zostali sami pri stole. Vyhýbať sa však pozývať do tanca, ženy, ktoré sú v spoločnosti len svojho partnera a je vidieť, že sa chcu zabávať len s ním.

V žiadnom prípade nesmieš nechať partnerku s ktorou si prišiel na zábavu. Nenechávaj ju samu pri stole — miznúc na dlhší čas s náhodou spoločnosťou. Nesmieš ju po tanco nechať samu uprostred sálu rozprávajú sa so známymi alebo idúc do bufetu. Svoju partnerku aj tú, ktorú si pozval do tanca od susedného stola, je treba po tanco odprevadiť na miesto.

Musíš sa snažiť, aby sa Tvoja partnerka dobre bavila, opatrovať drobnosti, ktoré Ti dala do úschovy a po zábave mal by si ju odprevadiť domov.

Partnerka mala by svojmu partnerovi venovať väčšinu tancov. Neznamená to, že všetky, ale predsa väčšinu.

Ak sa stane, že na zábavu prišli dve priateľky (alebo samé zostali pri stole) a jednú z nich

OBČIANSKÁ POVINNOSŤ

• ODSTRAŇUJME SNEH • PREDÍME POKUDNAM

V jubilejnom 50 dní mrazov, presne 4. februára t.r. noviny predpovedali pre Varsavu v noci — 20 stupňov, vo dne — 10 stupňov, pre južné oblasti Polska nočne teploty — 28 stupňov. Tento deň čítali sme v dlhotermínej predpovedi počasia, že februar mal byť mrazivý s niekoľkodennými oteplovaniami, kedy teplota stúpne na niekorko stupňov pod nulou alebo na 0 stupňov. Marec tiež mal byť studený

a počiatok jari predpovedá sa na polovinu aprila.

Nowy Targ v zime. Fotografia dokument nedostatku iniciatívy obyvateľov. V druhej polovici februára novotarcké ulice boli pokryté hrubou vrstvou zladowej, ktorá vypadala ako kopce zemíkov, na ktorých balancovali cestujúci, ktorí čakali na autobusy.

Tohoročná zima nás nebývalé prekvapila. Už roky neboli také mrazy a také ich následky. Okrem iného o toto väzom problému diskutovalo Plenum Celostátného výboru Fronty Národnej Jednoty 12. februára tr. Diskúsiu sa zúčastnil I. tajomník KC PZPR Władysław Gomułka. Zdôraznil, že jednotlivé výpovede boli zaujímavé a zobrazovali rôznorodé formy práce FNJ a jej miestnych výborov. Zároveň však v diskusii, príliš užko bol prejednaný problém, ktorý má dnes mimoriadny význam pre celok nášho hospodárstva, pre všetky odvetvia života a rozvoja Polska. Týmto problemom je boj s ťažkosťami, ktoré prihľadala so sebou mimoriadne krutá zima s veľkými snehovými zrázkami. Władysław Gomułka pripomínení, že v januári a februári pre snehové fuiávice a mráz doprava v značných percentach nesplnila plán. Toto malo celú radu hospodárskych konsekvenčí a ako vieme prinieslo nášmu štátu veľké straty. Tieto straty nie sú ešte spočítané. V každom prípade stahajú miliardy zlatých. Práve preto boj s následkami zimy rozrástol sa do mieru celostátného problému.

V tejto situácii na výboroch FNJ spočíva úloha mobilizovania celej spoločnosti k odstraňovaniu snehu z dopravných ciest, odstraňovaniu snehu z mest a v ďalšej perspektive k predchádzaní prípadnej povodni. Učasť v tejto akcii má byť základnou formou inšpirovaných FNJ zaväzkov a brigád behom najbližších týždňov. Patričná organizácia a riadenie tejto akcie spoločne s národnými výbormi bude najlepším ukazovateľom aktivity a správnej činnosti výborov a činitelov FNJ.

Ilustrujúc svoju výpoved prikladmi Władysław Gomułka zdôraznil, že nie všade vedeli patričným spôsobom zorganizovať akcie odstraňovania snehu a patrične využiť stroje, ktoré malí — predovšetkým nákladné antá.

Problém musí byť jasný — občianskou povinnosťou obyvateľov mest a dediú mala byť učasť v boji s následkami zimy a so snehom. Nutné je aj vytvorenie patričného ovzdušia a zároveň bifagovanie tých, ktorí by sa vynáhali tejto povinnosti.

ZO ZASADANIA CELOŠTÁTNÉHO VÝBORU

FRONTY

NÁRODNEJ

JEDNOTY

Ceskoslovenská kultúrna spoločnosť je členom a pracuje vo Fronte Národnej Jednoty. Preto aj smernice Plénu musia byť našou plnou povinnosťou a táto povinnosť známená činné zapojenie každého člena Spoločnosti do akcie odstraňovania snehu a predchádzania povodňam. Týka sa to predovšetkým Spiša a Oravy, nakoľko územie krakovského vojvodstva je každý rok mimoriadne ohrozené týmito živlami. Preto bezplatne a nie z milosti — čo je občianskou povinnosťou od korej nikto nemôže byť oslobený — zapojme sa ihneď do práce.

MEDAILLE TISÍCROČIA

V úterok 12. t.m. vo Varšave konala sa slávnosť odovzdania po predným činitelom straničkym a verejným „Medali Tisícročia“ ustanoveného Celostátným výborom FNJ. Toto vyznamenanie dostávali zárankiewiczovi, Zenonovi Kliszko, Marianovi Spychaliskemu, Czesko-ského štátu.

Medaille odovzdal predseda CV mu, Tadeuszovi Kotarbinskému, Jaroslavovi Iwazkiewiczovi a 50. činitelom Fronty Národnej Jednoty medzi nimi a Šéfredaktorom „Zivota“ Adama Chalupovi. Medaily bolí odovzdané. Władysławovi Gomułkovi, Józefovi Cyraniewiczovi, Zenonovi Kliszko, Marianovi Spychaliskemu, Czesko-ského štátu. Podpredseda CV FNJ Stanislaw Kulczyński odovzdal v mene pre-

dostatok teplej vody. Šetri sa elektrickým prúdom. Je to tiež spôsobné vtedy v Polsku, kde s nedostatkom uhli. Charakteristický pohľad na mesto večer — slabé osvetlenie ulice, hasnuté neonové reklamy. Skrátené vysielanie televízneho programu. Podobné ťažkosti a starosti mala aj následná dedina. Setrenie dovolí nám lepšie prečkať do jari. Ale zatiaľ stále máme mraz. Slabou ūčebou je to, že nie len Polsko zasiaha Pani Zima. Zpráv-

Potom krutú zimu zaznamenali v 1946/47 roku. Teploty pod nulou vtedy v Polsku od 11. decembra do 17. marca. Toko hovoria nám dejiny meteorológie. Nejestvuje túnia žiadne neónové reklamy. Skrátené vysielanie televízneho programu. Podobné ťažkosti a starosti mala aj následná dedina. Setrenie dovolí nám lepšie prečkať do jari. Ale zatiaľ stále máme mraz. Ťažkosti a ostatne krátko trvajúce. A preto s touto zimou je len komplikácií. Hovoríme: O, dnes je

